

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2022.13>*Н. М. Полховська**orcid.org/0000-0001-5707-501X**аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ*

ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Постановка проблеми. Україна як демократична, соціальна й правова держава вживає заходів щодо втілення в життя загальнолюдських цінностей, прав та свобод особистості. Становлення України як незалежної держави та обрання європейського вектору розвитку є передумовою високого рівня соціально-економічного добробуту та захисту прав і свобод громадян, важливим з яких є право на працю та на об'єднання у професійні спілки.

Держава визнає професійні спілки повноважними представниками працівників і захисниками їх трудових, соціально-економічних прав та інтересів в органах державної влади та місцевого самоврядування, у відносинах з власником або уповноваженим ним органом, а також з іншими об'єднаннями громадян [1].

Сучасні виклики, що постали сьогодні перед нашою державою, зокрема збройна агресія РФ, пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19), корупція та інші, посилюють роль професійних спілок, тим самим активізується їх захисна функція – відстоювання інтересів працівників профспілковими організаціями. Проте з боку населення, на жаль, рівня довіри до діяльності профспілкових організацій знижується.

Поміж іншого, нагальним вбачається вдосконалення правового регулювання створення та діяльності громадських організацій, у тому числі й професійних спілок, зокрема професійних спілок працівників правоохоронних органів як одного з ключових елементів громадянського суспільства.

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку нашої країни вимагають від вітчизняного законодавця вдосконалення механізму реалізації конституційних положень щодо забезпечення права на життя та безпеку для життя та здоров'я середовище застосування праці, зокрема включення прав працівників правоохоронних органів у сфері охорони праці до елементів їх правового статусу. Своєю чергою, службово-трудова діяльність працівників правоохоронних органів буде ефективною завдяки забезпеченню належного рівня правового та соціального їх захисту.

В умовах реформування правоохоронної системи України більш глибокого дослідження потребує питання правового регулювання правового статусу професійних спілок працівників пра-

воохоронних органів. Без здійснення діяльності спеціально уповноважених на це суб'єктів трудового права, поміж яких є і професійні спілки, неможливе належне забезпечення охорони праці працівників правоохоронних органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем діяльності професійних спілок як суб'єктів трудового права, їх правового статусу присвячено наукові доробки М. Г. Александрова, С. С. Алексєєва, Б. К. Бегічева, Я. І. Безуглої, О. М. Бондаренка, К. М. Варшавського, В. С. Венедиктова, І. С. Войтинського, Ю. М. Гершанова, Л. Я. Гінцбурга, Г. С. Гончарової, В. М. Горшенєва, В. М. Догадова, І. В. Зуба, Р. І. Кондратьєва, А. М. Курінного, Л. І. Лазор, Р. З. Лівшиця, М. І. Матузова, А. Р. Мацюка, А. В. Міцкевича, Г. К. Москаленка, Б. П. Пастухова, П. Д. Пилипенка, В. І. Прокопенка, О. І. Процєвського, З. К. Симорота, О. В. Смирнова, В. І. Смолярчука, І. О. Снігірєвої, В. Г. Ротаня, Є. Б. Хохлова, А. І. Цепіна, Б. О. Шеломова, Г. І. Чанишевої, Л. С. Явіча, І. М. Якушева, О. М. Ярошенко та інших учених.

Однак, незважаючи на ґрунтовні дослідження, залишається низка питань щодо закріплення правового статусу професійних спілок та повноважень, що є одним з найбільш дискусійних у правовій науці. Ураховуючи обставини, що склалися, належне правове регулювання правового статусу професійних спілок, в тому числі професійних спілок працівників правоохоронних органів, є невід'ємною складовою реформування і сприятиме підвищенню ефективності функціонування правоохоронної системи загалом.

Метою статті є дослідження генези правового регулювання правового статусу професійних спілок працівників правоохоронних органів, а також аналіз практики застосування законодавства з досліджуваного питання.

Виклад основного матеріалу. Загальною декларацією прав людини, прийнятою Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 р., закріплено право кожної людини створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів (ст. 23) [2].

Міжнародна організація праці 17 червня 1948 р. ухвалила Конвенцію про свободу асоціації

та захист права на організацію (набрала чинності 4 липня 1950 р.), якою передбачено, що працівники та роботодавці мають право створювати на свій вибір організації без попереднього на те дозволу, а також право вступати в такі організації з єдиною умовою підлягати статутам цих останніх (ст. 2) [3].

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. передбачено право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави (ст. 11) [4].

Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права, прийнятим 16 грудня 1966 р., визначено, що «кожна людина має право на свободу асоціації з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які передбачаються законом і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи громадської безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень користування цим правом для осіб, що входять до складу збройних сил і поліції» (ст. 22) [5].

Відповідно до ст. 36 Конституції України «Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» [6].

Також Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» передбачено, що громадяни України мають право на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу створювати професійні спілки з метою представництва, здійснення і захисту своїх трудових та соціально-економічних прав та інтересів, вступати до них та виходити з них на умовах і в порядку, визначених їх статутами, брати участь у роботі професійних спілок [7].

Отже, сьогодні професійна спілка діє відповідно до Конституції України, Законів України «Про об'єднання громадян», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про соціальний діалог в Україні», «Про колективні договори і угоди», Кодексу законів про працю України, інших законів і нормативно-правових

актів України, з урахуванням норм і принципів міжнародного права, конвенцій Міжнародної організації праці, яка є спеціалізованою установою Організації Об'єднаних Націй, та згідно зі Статутом самої організації.

До речі, за часів незалежності України з ініціативи профспілок нашою державою ратифіковано 8 основних Конвенцій Міжнародної Організації Праці (№№ 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 і 182), які стосуються трудових прав та відносин. Саме у цих конвенціях і рекомендаціях закріплені права професійних спілок та гарантії їх діяльності.

Сьогодні професійні спілки є найвпливовішими й наймасовішими громадськими об'єднаннями, які виражають і захищають соціально-трудова інтереси працюючих. Профспілки мають давню історію становлення і розвитку на території України, вивчення якої, а також дослідження правового регулювання їх правового статусу, дасть змогу ширше зрозуміти функції діяльності профспілок, у яких виражається їх сутність і реальна роль.

Вітчизняні науковці, досліджуючи історію становлення профспілок з часів створення першого профспілкового осередку на теренах України, а також правове регулювання їх правового статусу, виокремлюють декілька етапів. Так, А. Р. Мацюк окреслює три етапи становлення профспілок: 1) 1921–1929 рр.; 2) 1929–1992 рр.; 3) 1992 р. – дотепер [8, с. 132]. На переконання Ю. М. Гришиної таких етапів п'ять: 1) 1817–1917 рр.; 2) профспілки доби УНР (1917–1919 рр.); 3) профспілки в УРСР (1919–1990 рр.); 4) профспілки в незалежній Україні (1990–2004 рр.); профспілки періоду постпомаранчевої революції [9, с. 114]. На думку Ф. А. Цесарського, їх дев'ять: 1) 1906–1917 рр.; 2) 1917–1922 рр.; 3) 1922–1933 рр.; 4) 1933–1955 рр.; 5) 1955–1958 рр.; 6) 1958–1965 рр.; 7) 1965–1970 рр.; 8) 1970–1990 рр.; 9) з 1991 р. й до тепер [10, с. 7].

Поява першої профспілкової організації на теренах сучасної України датується 6 листопада 1817 р., коли у приватній друкарні м. Львова було створено захисну організацію працюючих під назвою «Стоваришування взаємної допомоги членів друкарської справи». Проте на той час діяльність профспілок не була врегульована нормами права. Згодом основні умови створення профспілок було регламентовано цісарським патентом, який набув чинності 20 грудня 1859 р. [11, с. 118].

Кінець XIX – початок XX ст. ознаменувався створенням нових профспілкових організацій та виробленням основних принципів профспілкової роботи, які не втратили своєї актуальності дотепер. Передусім йдеться про захист трудових прав, економічних інтересів та соціальних гарантій працюючих, розвиток соціального діалогу та колективно-договірні відносини.

Варто вказати, що на кінець 1905 р. в Україні налічувалося сто сім професійних спілок: тридцять – в Одесі, вісімнадцять – у Києві, тринадцять – у Харкові, одинадцять – в Катеринославі, десять – у Миколаєві, двадцять сім – у Полтаві. Також були створені Центральні бюро професійних спілок у Києві, Катеринославі та Одесі [12].

Перший міжспілковий орган – Центральне бюро професійних спілок (ЦБПС) було створене в Харкові у вересні 1905 р. Першим юридичним актом, що закріплював за найманими працівниками право на створення профспілок стали «Тимчасові правила про професійні товариства», введені 4 березня 1906 р. [13, с. 23].

Поява перших колективних договорів між підприємцями та працівниками припадає на період революції 1905–1907 рр. Саме цей факт засвідчив здатність працівників виробляти і відстоювати нові умови найму та можливість закріплювати їх у відповідних правових документах.

Не вдаючись в подробиці історичних етапів становлення та розвитку професійних спілок, лише зазначимо, що, як переконують статистичні документи першої половини 20-х рр. ХХ ст., саме в той час починають формуватися галузеві профспілки. Так, наприклад, на кінець 1920 р. профспілки РОБОС налічували 76 266 осіб – робітників освіти, робітників розумової праці, профспілок Медсандруку, Радторгслужбовців тощо [14, с. 14–17].

В Україні втручання в незалежність профспілок було розпочате в квітні 1921 р. на Всеукраїнському з'їзді профспілок. Саме з цього періоду починається наступ на їхню нейтральність й нав'язується повна залежність українського профруху від Всесоюзної центральної ради професійних спілок (ВЦРПС) – органу, що здійснював керівництво всією діяльністю профспілок СРСР у проміжках між з'їздами. З середини 1960-х до середини 1980-х років профспілкові організації остаточно сформували певну модель, яка відповідала радянському суспільству [15].

У жовтні 1990 р. Установчим з'їздом професійних організацій України було оголошено про створення правонаступниці Укрпрофради – Федерації незалежних профспілок України (ФНПУ), діяльність якої спрямовується на виконання своїх основних функцій щодо соціального захисту.

З становленням України як незалежної держави розпочалася консолідація профспілкових об'єднань. Станом на 1998 рік вже було 10 національних міжгалузевих об'єднань і 14 галузевих профспілок, що не ввійшли до складу міжгалузевих центрів. Найчисленнішою серед них була Федерація профспілок України, котра об'єднувала 17,7 млн осіб. Усього до профспілок України входило 23,5 млн осіб [16].

15 вересня 1999 р. було схвалено спеціальний закон, який визначав особливості правового

регулювання, засади створення, права й гарантії діяльності профспілок, – Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [7].

Своєю чергою, особливості застосування цього Закону у Збройних Силах України (для військовослужбовців), Національній поліції, Державній кримінально-виконавчій службі України, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України встановлюються відповідними законами.

Отже, історично започатковані в епоху зародження капіталізму з метою здійснення колективного захисту трудових прав та інтересів найманих робітників, професійні спілки сьогодні набули значного авторитету у суспільстві та державі і залишаються найефективнішими захисниками трудових прав та інтересів своїх членів [17].

Поділяємо слушну думку Н. А. Циганчук, яка стверджує, що, незважаючи на те, що профспілки можуть вступати у відносини, які регулюються різними галузями права (конституційним, адміністративним, цивільним, соціального забезпечення тощо), визначальними є відносини, що регулюються трудовим правом, оскільки основним завданням професійних спілок є захист трудових і соціально-економічних прав та інтересів своїх членів. Саме трудове право концентрує абсолютну більшість прав та обов'язків профспілок, що дають змогу визначити їх правове становище, правосуб'єктність і розглядати їх як суб'єктів трудового права, які за законом мають правовий статус [18, с. 132]. Учена доводить, що правовий статус забезпечує профспілкам можливість брати участь у конкретних соціально-трудовах правовідносинах. Права профспілок у сфері праці – основна частина їх правового статусу, тобто сукупності прав та обов'язків, якими вони наділені. Проте це не лише права у сфері праці, а й права профспілок як юридичної особи, і право на участь в управлінні державними соціальними фондами, права в галузі екології, приватизації тощо. Зміст статусу профспілок у сфері праці (як суб'єктів трудового права) характеризується обсягом закріплених за ними юридичних можливостей.

У сучасній юридичній літературі правовий статус визначають як визнану Конституцією та законами сукупність вихідних і невід'ємних прав та обов'язків людини, а також повноважень державних органів, громадських організацій і посадових осіб [19]. Саме представництво інтересів трудящих, участь у регулюванні трудових відносин, контроль за дотриманням законодавства про працю та охорону праці вважається незмінною частиною правового статусу профспілок. Сталість, послідовність змісту правового статусу профспілок як суб'єктів трудового права обумовлені самим існуванням трудових відносин між працівниками та роботодавцями, необхідністю захисту прав та

інтересів трудящих у цих відносинах. Своєю чергою, Н. А. Циганчук, досліджуючи точки зору на суть представництва, доходить висновку, що представництво – це форма реалізації основних напрямів діяльності профспілок, спрямованих на захист основних прав та законних інтересів членів профспілки при захисті індивідуальних трудових відносин та всіх найманих працівників при колективних трудових відносинах. Отже, підтримуємо позицію вченої, що правовий статус профспілок – це їх базове правове становище в суспільстві, яке являє собою певні правовідносини профспілок з державою та з іншими суб'єктами правовідносин при реалізації профспілками представницької та захисної функцій [18, с. 132].

Відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» здійснення представництва та захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки є метою створення професійних спілок [7]. Ураховуючи характер виконуваних профспілками функцій, а саме представницьку (представництво інтересів трудящих), захисну (відстоювання інтересів працівників) та контрольну (за додержанням законодавства про працю), чинне законодавство України особливу увагу звертає на розвиток правового статусу професійних спілок як суб'єкта трудового права.

Своєю чергою, правовий статус профспілок визначається щодо їх законних представників прав та інтересів найманих працівників, зокрема профкомів організацій, який може здійснювати нагляд за охороною праці, або ж виступати від імені трудового колективу.

Науковці стверджують, і ми цілком поділяємо таку думку, що правовий статус профспілок становлять і закріплені в законодавстві права та обов'язки, які поділяються на права і обов'язки, що належать профспілкам як громадській організації, і права та обов'язки, якими володіють виборні виконавчі профспілкові органи – ради і комітети.

Наявність загальних прав і прав, конкретизованих для окремих профспілкових органів, забезпечує єдину для всіх профспілок правову основу їх діяльності та її необхідну диференціацію. Динаміка й розвиток правового статусу профспілок відбуваються за рахунок зміни форм реалізації наданих профспілкам прав, включення в статус прав, яких раніше не було, що зумовлено розвитком економічних та соціальних відносин [18, с. 132].

Отже, правовий статус профспілок становлять права, обов'язки, визначені розділом II Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (соціальні та майнові), юридичні гарантії їхньої діяльності, тобто загальна система умов, засобів і способів забезпечення прав та обов'язків профспілок, і відповідаль-

ність суб'єктів цих правовідносин. Державний контроль і державний примус як засоби впливу на суб'єктів суспільних відносин з метою дотримання ними правових норм виступають основою юридичних гарантій.

Все наведе вище стосується і галузевих профспілок, зокрема профспілок працівників правоохоронних органів, а саме профспілки атестованих працівників органів внутрішніх справ, Всеукраїнської професійної спілки працівників органів державної податкової служби, Всеукраїнської профспілки військових, працівників правоохоронних органів та учасників бойових дій, Всеукраїнської профспілки Національної поліції, Всеукраїнської професійної спілки Міністерства внутрішніх справ України, профспілкових організацій та профгруп в органах внутрішніх справ, підрозділах, установах і навчальних закладах системи МВС, Первинної профспілкової організації Національного агентства України з питань запобігання корупції, Первинної профспілкової організації Апарату Ради національної безпеки і оборони України, Первинної профспілкової організації державної судової адміністрації України, Об'єднаної профспілкової організації Державної прикордонної служби України, Об'єданого комітету Профспілки Служби безпеки України, Профспілки працівників Збройних Сил України, Первинної профспілкової організації працівників Генеральної прокуратури України, Первинних організацій профспілок обласних прокуратур, Незалежних професійних спілок працівників прокуратури областей, Профспілки прокуратури Західного регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері. Всі вони є членами профспілкового руху України.

Професійні спілки працівників правоохоронних органів діють на підставі Конституції України, Кодексу законів про працю України, Законів України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про об'єднання громадян», «Про соціальний діалог в Україні», «Про колективні договори і угоди», Статутів профспілки, інших законів та нормативно-правових актів України, загальноприйнятих норм і принципів міжнародного права, Конвенцій Міжнародної організації праці.

Структура цих профспілок визначається Статутом. Профспілки будуються за галузевим принципом і складаються з первинних організацій (які можуть об'єднуватися в об'єднання), територіальних (об'єднання первинних організацій, районні, міські, міськрайонні, міжобласні), регіональних (обласні, Київська міська, Кримська республіканська) організацій. Профспілки у своїй діяльності незалежні від органів державної влади, місцевого самоврядування, роботодавців та їх об'єднань, політичних партій, інших громадських

організацій, їм не підзвітні і не підконтрольні. Профспілки самостійно організують свою діяльність, проводять збори, конференції, засідання утворених ними органів, інші заходи, які не суперечать законодавству.

Наприклад, відповідно до Статуту Професійна спілка працівників державних установ України є всеукраїнською добровільною неприбутковою громадською організацією, члени якої пов'язані спільними інтересами за родом їхньої професійної (трудової) діяльності (служби, навчання), створеною з метою представництва та здійснення захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів її членів. Профспілка об'єднує працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів, службовців Збройних сил України, інших державних установ, організацій, підприємств, банківських та фінансових установ, страхових компаній і суміжних за родом діяльності інших організацій незалежно від форм власності та видів господарювання, учнів та студентів, які навчаються у відомчих навчальних закладах, осіб, які звільнились у зв'язку з виходом на пенсію або тимчасово не працюють [20].

Своєю чергою, Профспілка працівників державних установ міста Києва об'єднує близько чотирьохсот організацій чисельністю понад сорок тисяч членів, зокрема профспілкових організацій, які діють в органах прокуратури, Служби безпеки України та Національної поліції. Профспілка почала своє існування 30 червня 1975 р., коли рішенням Президії Української республіканської ради профспілок було створено Київський міський комітет профспілки працівників державних установ [21].

Висновок. Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні професійні спілки вважаються найвпливовішими та наймасовішими громадськими об'єднаннями, що виражають і захищають соціально-трудоі інтереси працюючих. Чинним законодавством України чітко не врегульовано порядок виникнення професійних спілок, тому мають місце ситуації, коли професійні спілки набувають цивільної і трудової правосуб'єктності.

Правовий статус профспілок – це їхні певні правовідносини з державою та іншими сторонами правовідносин з приводу представництва і захисту профспілковими організаціями прав та інтересів найманих працівників. Правовий статус профспілок становлять права та обов'язки, що визначені розділом II Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (соціальні та майнові), юридичні гарантії їхньої діяльності (загальна система умов, засобів і способів забезпечення прав та обов'язків профспілок) і відповідальність суб'єктів цих правовідносин.

Дослідження генези правового регулювання правового статусу професійних спілок, зокрема

і профспілок працівників правоохоронних органів дало підстави стверджувати, що на часі реформування профспілкового руху та формування теоретичної і практичної бази їхньої діяльності за європейським зразком.

Література

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. Редакція від 19 серпня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#top>
2. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 10 груд. 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Конвенція про свободу асоціації та захист права на організацію від 4 липня 1950 р. № 87. Генеральна конференція Міжнародної організації праці. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_125#top
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Міжнародний документ, Протокол від 4 листоп. 1950 р. Рада Європи. (Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97, з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11, 14 та 15 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12, 13 та 16). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Міжнародний документ від 16 груд. 1966 р. (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19 жовт. 1973 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
6. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Редакція від 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 верес. 1999 р. № 1045-XIV. Редакція від 19 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#top>
8. Мацюк А. Р. Функції профспілок у становленні соціально-партнерських відносин при укладенні колективних договорів і угод. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 130–140.
9. Гришина Ю. М. Захисна функція профспілок: історичний аспект змістовних змін від виникнення профспілок до набуття Україною незалежності. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 113–118.
10. Цесарський Ф. А. Захисна функція профспілок, форми її реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». Харків, 2004. 21 с.
11. Соломінчук В. В. Зародження законодавства про професійні спілки на теренах України. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія: Економіка і право. 2015. № 28. С. 117–123.
12. Ельницький А. М. История рабочего движения в России. Харьков: Пролетарий, 1925. 32 с.
13. Колесников Б. А. Нариси з історії профспілкового руху в Україні. Харків: Український робітник, 1927. 178 с.
14. Профсоюзы Украины в цифрах статистический справочник за 1921–1925 гг. Харьков: Украинский рабочий, 1926. 209 с.
15. Тарасенко Н. Профспілки в Україні як чинник соціально-політичного розвитку: історичний досвід,

сучасний стан і перспективи. *Центр досліджень соціальної комунікації НБУВ СІАЗ НЮБ ФПУ*. URL: http://nbuvipar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2444:profspilki-v-suchasnij-ukrajini-2&catid=63&Itemid=393

16. 7 фактів із історії профспілок в Україні. Як виникли профспілки в Україні і як змінювалася їхня діяльність у різні історичні періоди ХХ століття? URL: <https://nachasi.com/creative/2017/05/02/unions-history/>

17. Мельник К. Ю. До проблеми функціонування професійних спілок у Національній поліції України. *Проблеми розвитку соціально-трудова прав та профспілкового руху в Україні*: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 трав. 2020 р.) / за заг. ред. К. Ю. Мельника; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2020. С. 49–51.

18. Циганчук Н. А. Проблеми правового статусу профспілок як суб'єктів трудового права. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 131–137.

19. Прокопенко В. І. Трудове право України: підручник. Харків: Консум, 2000. 480 с.

20. Статут професійної спілки працівників державних установ України, зареєстровано Міністерством юстиції України 20 січня 2000 р. Свідоцтво № 1312. URL: <http://www.ppdu-kr.org/uploads/doc/1-2000.pdf>

21. Профспілка працівників державних установ міста Києва. *Офіційний вебсайт*. URL: <https://profspilka.com.ua/pro-profspilku/istoriya-profspilky/>

Анотація

Полховська Н. М. Генеза правового регулювання правового статусу професійних спілок працівників правоохоронних органів. – Стаття.

У сучасних умовах євроінтеграційних процесів в Україні важливого значення набувають питання правового регулювання створення та діяльності громадських організацій, у тому числі й професійних спілок, зокрема професійних спілок працівників правоохоронних органів як одного з ключових елементів громадянського суспільства.

Сучасні виклики, що постали сьогодні перед нашою державою, посилюють роль професійних спілок, тим самим активізується їх захисна функція – відстоювання інтересів працівників профспілковими організаціями.

Дослідження генези правового регулювання правового статусу професійних спілок працівників правоохоронних органів набуває особливої актуальності. При дослідженні генези правового регулювання правового статусу професійних спілок особливу увагу приділено періоду після становлення України як незалежної держави.

В умовах реформування правоохоронної системи України більш глибокого дослідження потребує питання правового регулювання правового статусу професійних спілок працівників правоохоронних органів. Без здійснення діяльності спеціально уповноважених на це суб'єктів трудового права, поміж яких є і професійні спілки, неможливе належне забез-

печення охорони праці працівників правоохоронних органів.

Правовий статус профспілок визначено як їхні певні правовідносини з державою та іншими сторонами правовідносин з приводу представництва і захисту профспілковими організаціями прав та інтересів найманих працівників. Правовий статус профспілок становлять права та обов'язки, що визначені розділом II Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (соціальні та майнові), юридичні гарантії їхньої діяльності (загальна система умов, засобів і способів забезпечення прав та обов'язків профспілок) і відповідальність суб'єктів цих правовідносин.

Ключові слова: профспілкова організація, професійні спілки працівників правоохоронних органів, правовий статус профспілок, суб'єкти трудового права, профспілковий рух.

Summary

Polkhovska N. M. Genesis of the legal regulation of the legal status of trade unions of law enforcement officers. – Article

In the modern conditions of the European integration processes in Ukraine, the issue of legal regulation of the creation and activity of public organizations, including trade unions, in particular trade unions of law enforcement officers as one of the key elements of civil society, is of great importance.

The modern challenges faced by our state today strengthen the role of trade unions, thereby intensifying their protective function – defense of the interests of workers by trade union organizations.

The study of the genesis of the legal regulation of the legal status of trade unions of law enforcement officers is gaining special relevance. When studying the genesis of the legal regulation of the legal status of trade unions, special attention is paid to the period after Ukraine became an independent state.

In the context of reforming the law enforcement system of Ukraine, the issue of legal regulation of the legal status of professional unions of law enforcement officers requires a more in-depth study. Without the activity of specially authorized subjects of labor law, among which there are also trade unions, it is impossible to properly ensure the labor protection of employees of law enforcement agencies.

The legal status of trade unions is defined as their certain legal relations with the state and other parties to legal relations regarding the representation and protection of the rights and interests of employees by trade union organizations. The legal status of trade unions is the rights and obligations defined by Chapter II of the Law of Ukraine “On Trade Unions, Their Rights and Guarantees of Activity” (social and property), legal guarantees of their activity (a general system of conditions, means and methods of ensuring rights and obligations of trade unions) and the responsibility of the subjects of these legal relations.

Key words: trade union organization, professional unions of law enforcement officers, legal status of trade unions, subjects of labor law, trade union movement.